

Zwycięstwa w bitwach stoczonych na początku 1 wojny światowej dały najpierw przewagę Rosji, która zdobyła tereny w Prusach Wschodnich i w Galicji.

Dopiero w 1915 roku państwa centralne mogły przejść do ofensywy, zajmując Królestwo Kongresowe i część krajów nadbałtyckich, a po zawarciu traktatu pokojowego w Brześciu ich armie mogły dalej ruszyć naprzód, zajmując znaczne części Rosji i dzisiejszej Ukrainy. Jakie były jednak zamiary mocarstw, kiedy przystępowały one do wojny? W jaki sposób można te plany komparatywnie usystematyzować?

Już w 1914 roku państwa centralne miały ekspansywne roszczenia, które przewidywały m.in. aneksję Polski, a strona niemiecka postulowała tzw. Polski Pas Graniczny. Czy były to ambicje zdobycia terytoriów dla stworzenia „niemieckiej” Europy Środkowej? Czy były to raczej plany defensywne – uzyskanie strefy buforowej zabezpieczającej przed następną rosyjską ofensywą? W tym sensie dyskutowane będą plany dotyczące powojennego porządku w Europie Wschodniej, a ponadto, jak były one zależne od sytuacji na froncie, względnie, jak same ją kształtowały.

Uwzględnione zostaną przy tym wyobrażenia i pragnienia zamieszkującej tam ludności odnośnie czasów po zakończeniu wojny. Walczące strony silnie zabiegały o uzyskanie wsparcia tych nacji, zwłaszcza przez składanie obietnic uzyskania suwerenności. Chodziło o to, aby osłabić lojalność obywateli w stosunku do dotychczasowych władz. W żadnym jednak wypadku grupy narodowościowe nie były tylko obiektami; były one przede wszystkim podmiotami, które miały własne cele polityczne i zgłaszały je do debaty, a dzięki porażce wszystkich trzech mocarstw w 1918 r. mogły je nawet zrealizować.

Czterech specjalistów podejmie razem z publicznością dyskusję o znaczeniu Europy Wschodniej dla trzech wschodnich cesarstw, przy czym tematem przewodnim będą plany zaistniałe w drugiej połowie 1914 roku.

PROKLAMATION DES KÖNIGREICHS POLEN AM 5. NOVEMBER 1916

Kontakt

Niemiecki Instytut Historyczny
Pałac Karnickich
Aleje Ujazdowskie 39
00-540 Warszawa

dhi@dhi.waw.pl

Tel.: +48-22-525 83-00
Fax: +48-22-525 83 37

www.dhi.waw.pl

Ekspansja na Wschodzie? Cele i plany wojenne podczas I wojny światowej

Dyskusja panelowa zorganizowana przez
Ambasadę Niemiec w Polsce
i Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

3 grudnia 2014 r., godz. 18.00–20.30,
Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

Expansion im Osten? Kriegsziele und Kriegsplanungen im Ersten Weltkrieg

Podiumsdiskussion der Deutschen Botschaft
Warschau und des Deutschen Historischen
Instituts Warschau

3. Dezember 2014, 18-20:30 Uhr,
Deutsches Historisches Institut Warschau

Ekspansja na Wschodzie? Cele i plany wojenne podczas I wojny światowej

Dyskusja panelowa zorganizowana przez
Ambasadę Niemiec w Polsce
i Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

3 grudnia 2014 r., godz. 18.00-20.30,
Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

Powitanie:

Ambasador Niemiec w Polsce: **Rolf Nickel**

prof. dr Miloš Řezník,

dyrektor Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie

Dyskusja panelowa

Paneliści:

prof. dr hab. Włodzimierz Borodziej,

Uniwersytet Warszawski / współdyrektor Imre-Kértesz Kolleg
w Jenie

prof. dr Christopher Clark,

Uniwersytet Cambridge

prof. dr Nikolaus Katzer,

dyrektor Niemieckiego Instytutu Historycznego w Moskwie /
Uniwersytet Bundeswehry w Hamburgu

prof. dr Gunda Barth-Scalmani,

Uniwersytet w Innsbrucku

Moderacja: **dr Stephan Lehnstaedt,**

Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

Dyskusja będzie tłumaczona symultanicznie
na język niemiecki i polski.

Expansion im Osten? Kriegsziele und Kriegsplanungen im Ersten Weltkrieg

Podiumsdiskussion der Deutschen Botschaft
Warschau und des Deutschen Historischen
Instituts Warschau

3. Dezember 2014, 18-20:30 Uhr,
Deutsches Historisches Institut Warschau

Grußworte:

Der deutsche Botschafter in Polen **Rolf Nickel**

Prof. Dr. Miloš Řezník,

Direktor des Deutschen Historischen Instituts Warschau

Podiumsdiskussion

Teilnehmer:

Prof. Dr. Włodzimierz Borodziej,

Universität Warschau / Co-Direktor des Imre-Kértesz
Kolleg Jena

Prof. Dr. Christopher Clark,

University of Cambridge

Prof. Dr. Nikolaus Katzer,

Direktor des Deutschen Historischen Instituts Moskau /
Universität der Bundeswehr Hamburg

Prof. Dr. Gunda Barth-Scalmani,

Universität Innsbruck

Moderation: **Dr. Stephan Lehnstaedt,**

Deutsches Historisches Institut Warschau

Die Diskussion wird simultan
deutsch-polnisch übersetzt.

Das Schlachtenglück im Ersten Weltkrieg sah zunächst
Russland auf dem Vormarsch, das in Ostpreußen und
Galizien Geländegewinne erzielte. Erst 1915 konnten
die Mittelmächte in die Offensive gehen, Kongresspolen
und Teile des Baltikums besetzen, und nach dem Frieden
von Brest-Litowsk weiter vorstoßen und größere Teile
Russlands und der heutigen Ukraine erobern. Doch
mit welchen Vorstellungen waren die Imperien in den
Krieg gezogen? Und wie sind diese Pläne im Vergleich
einzuordnen?

Schon 1914 kam es zu expansiven Forderungen von Seiten
der Mittelmächte, die u.a. die Annexion Polens oder,
von deutscher Seite, einen „polnischen Grenzstreifen“
vorsahen. Waren das raumgreifende Ambitionen für ein
„germanisches“ Mitteleuropa? Oder defensive Pläne,
um eine Art Puffer für die nächste russische Offensive zu
erwerben? In diesem Sinne wird nach den Vorstellungen
für die künftige Nachkriegsordnung in Osteuropa gefragt -
und danach, wie sie von der militärischen Entwicklung
abhängen bzw. diese erst stimulierten.

Einbezogen werden zudem die Vorstellungen und
Wünsche der dortigen Bevölkerung für die Zeit nach
dem Krieg. Diese Völker wurden stark umworben,
gerade durch nationalstaatliche Versprechungen, um
sie zur Illoyalität gegenüber ihren bisherigen Herrschern
anzustacheln. Aber sie waren keinesfalls nur Objekte,
sondern durchaus Akteure mit eigenen politischen
Vorstellungen, die sie in die Debatte einbrachten - und
dank der Niederlage aller drei Kaiserreiche 1918 sogar
realisieren konnten.

Vier Experten diskutieren gemeinsam mit dem Publikum
diese Fragen nach dem Stellenwert Osteuropas für
die drei östlichen Kaiserreiche vor und während des
Ersten Weltkriegs. Der Fokus liegt insbesondere auf den
Planungen in der zweiten Hälfte des Jahres 1914.